

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÈNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

De Nacionalisme, per S. Gubern. — Notes D'Orient, per Geroni Zanné. — La Mandra, per Emili Tintorer — Therapia (Fragment), per J. Pin y Soler. — El nou Prometheu, per Joseph Aladern — La gran Ciutat, per Carles de Fortuny. — Pàgines festives; l'hòme del mico, per Alexandre Font. — Casaments, per Jaume Palou. — Recordatori, per E. Just y Pastor. — Erro important «al senyor Miquel y Planas», per F. Albert Paradis. — Noves.

FOLLETÍ:

LES TENEBROSES, per Rafel Nogueras y Oller. — Plech 14.

LES AMORS DE DAFNIS Y CLOE Y DE AMOR Y PSQUIS. — Traducció catalana. — Plech 26.

DE NACIONALISME

Es molt difícil avuy precisar la forma orgànica en que vindrà a concretarse y exteriorisarse l'actual empena nacionalista, força disgregada; mes no cal dubtar de que arribarem a aquesta concreció organisaada, que'ns portarà, tart o d'hora, l'associació, l'agermanament, la comunitat d'acció, pera tot quant signifiqui quelcòm de positiu pera Catalunya.

Avuy el Catalanisme's manifesta inquiet. Té moments de febrosa activitat: altres d'aplanament viciós; no's mou, generalment, d'un modo pausat y reflexiu com correspon a sa finalitat racional. Y es que'l po-

ble català, que ha ja concebut la totalitat, las linias generals del nostre problema, no ha arribat encara a ajustar sa voluntat a la idea que l'ha de moure.

Tothòm està conforme—o al menys aparenta estarhi—en que'l Catalanisme ha d'esser penyora efectiva del reconeixement positiu de la nacionalitat catalana. Tothòm està conforme en que essent aytal el fi que's persegueix, la potencia del nacionalisme será tant més grossa quant més amples siguin les fites que cerquin nostre camp. Tothòm està conforme en que, com digué la *Unió Catalanista*, les idees polítiques, religioses y socials que individualment se professin, no representen cap traba pera l'acció nacionalista comú, a la que tots devèm cooperar. Mes quan del terror teòrich passèm al pràctich, a l'acció, sorgeixen seguidament dificultats pera la perfecta y positiva realisació del credo nacionalista.

Donèm una ullada als organismes representadors del patriòtich moviment de les reivindicacions catalanes y ens en convencem. Començem per la «Lliga Regionalista». Els elements dins d'ella acoblats, són nacionalistes, si hem de creure lo que'n veu alta repeteixen un jorn y un altre jorn; volen la germanor; desitjen sempre sumar cantitats hemogènees, es a dir, nacionalistes... y malgrat això—prescindint ara de fer crítica d'ac-

tes y conductes - es lo cert que representen dintre l'acció política catalana un esforç burgès, migrat, pobre per lo qu'es la nostra causa, 'exclusivista per l'amplitut que a la meteixa li correspón de dret.

Uns altres elements, els de *El Poble Català*, que per la significació personal de sos capdevaners tendeixen ja més a l'amplitut, a l'acció de conjunt, a assolir l'armònica ponderació de forces, tenen també's seus punts vulnerables. Sa passivitat y sa irresolució han sigut causa de que l'acció política regionalista prengué la direcció anormal e infeconda qu'ells meteixos han criticat, ab paraules justes, en la carta darrerament publicada ab la firma dels senyors Domènech, Carner, Lluhi y Suñol. Llástima qu'ells, tan vidents, no s'hagin adonat fins suara de que la organització política y les campanyes electorals de la *Lliga*, tal com era l'una y's feyen les altres, havien de tenir fatalment el terme que tots deplorèm!

Venen després els de «Catalunya Federal»: la flor roja del camp nacionalista, com diu son digne President. Del autonomisme y amor a Catalunya dels elements que integren aquella associació no se'n pot pas dubtar: en Laporta y els que'l segueixen n'han donades mil probes d'ésser fervents apòstols de la causa catalana. Mes siga pel lligam que representa l'acceptar *íntegro'l* programa de 22 de juny de 1893; siga pel criteri dominant entre la gent inculta de que federal y avençat són una meteixa cosa, condensable en una frase feta: menja-capellans; siga per la cándida obsessió que molts pateixen d'odiar les corones per adorar el gorro-frigi; siga, finalment, per la innata tendència en els cervells estancats d'acceptar indefinidament allò que com a bo els hi serviren d'infants; es lo cert que l'organisme de «Catalunya Federal» se'ns presenta també, roig y tot, massa rígit, encarcerat, sense la elasticitat que tant escau al nacionalisme y que tan necessari li es pera l'acció harmònica, de forçosa adaptació a les evolucions socials y polítiques.

Per ultim, quedem nosaltres: els de la *Unió Catalanista*; els qu'hem proclamat la grandesa del moviment nacional català; els que trobantnos encongitos ab las antigues Bases de Manresa, hem trobat, sense des-

truhir la obra dels que'ns precediren, fer accessible a tothom el nacionalisme organitzat que la *Unió* representa; els qu'hem rebut d'arreu enhorabones, carinyosament expressades, per nostres fermes conviccions y nostres campanyes; els que, malgrat això, no hem vist pas engroixir nostres rengles ab l'ingrés en elles de tots els elements que'ns aplaudiren.

¿N'estem lliures nosaltres de defectes? No; també nosaltres que representem verament l'esperit ilimitat e ilimitable del nacionalisme català, som víctimes en la pràctica dels defectes generals, que impideixen una actuació harmònica. També nosaltres hem tingut, per suposades diferencies processals, eccisions que donen fe del sectarisme dels homes. També nosaltres que tenim admesa en nostre programa l'acció política, mitjansant l'arma electoral, sembla que sentim recels cada cop que se'ns parla d'eleccions: com si se'ns presentés la visió trista dels catalanistes Permanyer y Guimerà, víctimes un jorn de la bona fe e irreflexiu entusiasme dels que'ls presentaren; o com si, amargament desenganyats y escèptichs incorregibles, desconfiessim del altruisme humà; o com si creyessim, possehits d'un xorch lirisme, del que no'n viu cap Patria, que no hi ha catalans prou dignes pera representar, com se mereix, a nostra Catalunya. També nosaltres, tan grans en nostre credo, ens trobem petits en la lluita diària, fins quan desinteressadament trevallèm per la terra dels nostres amors.

Y es que, com he dit, el nacionalisme està inquiet. La *gamma* de la causa catalana es tan extensa que'ls extrems no's poden avenir: els uns diuen que aquells no són catalanistes; els altres repliquen, malèvolament, que aquests ne passen: són separatistes y poden comprometre. Y així, boy dihentnos tots nacionalistes, boy fent quiscun, a sa manera, propaganda catalana, no podem arribar a accionar plegats ni sisquera devant del enemich comú. La nostra respectiva voluntat no ha pogut encara emmotllarse a una mínima concreció nacionalista, admesa la quina puguin desenrotllarse lliurement totes les idees, igual en lo polítich qu'en lo econòmich, en lo religiós qu'en lo social.

El dia en que'ls nacionalistes represen-

tats per les distintes entitats que avuy actüen de directores del Catalanisme, acceptin de bo de bo, sense reserves mentals, el principi sentat per la *Unió Catalanista* en la darrera Assamblea, de que tots tenim el dever de fer acció nacionalista comú per divergent que sia nostre criteri religiós, polítich y social, aquell dia haurèm posat el fonament sòlit de nostra llibertat. Aquell dia donarèm fe d'haver adaptat ja la nostra voluntat al ideal nacionalista. Y, com a conseqüència, haurèm passat del terreno teòrich, filosòfich y especulatiu, al camp de l'acció feconda

S. GUBERN

NOTES D'ORIENT

No hi ha cap dubte que'ls grans estats conqueridors constitueixen una amenaça constant contra'ls vehins febles y petits que'ls enrotllen. Aquests vehins semblen viure per la caritat y misericòrdia dels poderosos.

Si el poderós es el Tsar de totes les Russies, per exemple, desfà la Polònia, mutila la Suecia, destrueix les nacionalitats dels ruthenis, dels circacians, dels georgians; amenaça a Turquia, a Persia. La grapa de l'òs moskovita va esborrant noms de pobles y fonent nacionalitats en el si d'un uniformisme artificios, sense cap arrel en la naturalesa.

L'Imperi rus, a l'adquirir la desmesurada extensió territorial que té avuy, un cop trencada la barrera polonesa, s'ha vist deturat sortosament per les nacions germàniques. El camí d'Occident li es barrat. Els eslaus no poden destruir als alemanys. Però la Suecia y ses províncies bàltiques, el Caucas, Crimea, part de l'Àsia central y tota l'Àsia Septentrional fins al mar del Japó, són els punts d'eixida de l'ambició russa may satisfeta. L'Imperi de Pere'l Gran, adquireix mercès a una política invariable, la extensió y la aparença dels grans imperis asiàtics.

Mes no es sols a l'Occident y avuy a l'Extrem-Orient hont troba Rússia un fre a ses concupiscències territorials: també'n troba al Mitjdia. Les nacions bàltiques, febles y petites, es cert, però geloses de llur independència, interposades entre Rússia y Turquia, al conservar-se conserven la existència

d'aquest caduch estat. Rússia, fins deixant de banda la oposició que li farien Anglaterra, Alemanya y Àustria-Hongria, no pot destruir l'imperi turch sense destruir les nacionalitats bàltiques independents (Rumania, Sèrbia, Montenegro) y la autònoma (Bulgària). Els funcionaris del Tsar no poden dominar a Constantinoble sense tenir assegurada la possessió de Bukarest, Belgrad, Cettigne y Sofia. L'Imperi rus no toleraria la existència de nacions independents enclavades en son propi terror.

Per'xò les nacions bàltiques miren ab terror la política russa. Satèlits que han de girar sempre entorn dels grans astres, se decanten avuy vers l'emperador d'Àustria y el rey d'Itàlia, factor novíssim en la política oriental, als quals no temen com a l'autòcrata regnant a Petersburg.

De totes les nacions bàltiques, la més fidel fins ara a la política russa era'l petit Principat de Montenegro. Tots els aymadors de la Historia coneixen la energia y la bravesa ab que'ls montenegrins lluytaren contra'ls turcs al preparar la entrada en escena de les forces russes. (Guerres d'Orient, 1876-77-78). Mentres els serbians vençuts s'allunyaven del camp de batalla, els montenegrins sostenien una heroica campanya contra'l mariscal turch Suleyman, tan sols comparable a les dèrres gestes dels boers contra'ls anglesos. L'heroisme montenegri justificava la intervenció russa.

D'aleshores ençà, així com Rumania y Sèrbia observaven una conducta plena de vacilacions, oscilant entre Rússia y Àustria, el príncep de Montenegro restava l'amich de Rússia, l'*únich amich*, com deya'l difunt emperador Alexandre III. Donchs avuy — oh poder de les victòries japoneses! — han canbiat del tot les coses. Heus aquí lo que llegim en *Le Courrier Européen* (edició de 4 d'agost), ab la firma del senyor A. Kovatself:

«El jorn en que arribaren a Europa noves precises de la desfeta russa a Tsushima, els montenegrins se trobaven a punt d'inaugurar solemniament a Podgoritza el palau de la Companyia italiana de tabachs. La festa havia d'ésser brillant. Per ausència del seu pare el príncep Nicolau, el príncep hereu Danilo n'havia preparat el programa. Així que arribaren les noves de la destrucció compler-

ta de la flota del Bàltich en el freu de Korea, el representant rus a Cettigne, senyor Solovioff, demanà al príncep que sospengués les festes, o al menys que no'n fes participar a les tropes locals (dos batallons d'infanteria), sostingudes pels subsidis russos. Segons la versió que dona del fet la *Vossische Zeitung*, y que fins ara ningú ha contredit, el príncep Danilo respongué que Montenegro no podia suspendre ses festes nacionals cada vegada que'ls russos fossin vençuts, y, a més, que Montenegro es un país massa independent per accedir a les pretensions de l'agent rus».

Russia ab tot y prepararse a fer la pau ab el Japó no ab la dignitat del vençut, sinó ab arrogancies y soberbies de triomfador que no li escauen gens (mentres els japonesos li prenen l'illa de Sakhalin), comença a sentirse a Europa les primeres conseqüències de sos desastres a Liao-Yang, Txa-Ho, Port-Arthur, Mukden y Tsushima. Y no es sols Montenegro qui s'aprofita de les malhaurances russes: el *kaiser* d'Alemanya proposa als governs dels estats riberenchs del Bàltich (entre'ls quals hi ha Russia), que considerin aquest mar tancat pera les esquadres estrangeres (mida contra Anglaterra); mes aquesta proposició de l'emperador Guilièm II es presentada quan les flotes russes han sigut destruhides per en Togo, y la esquadra germànica resta senyora y dominadora de les aygues bàltiques.

Aytals actes són les conseqüències de les desfetes russes.

GERONI ZANNÉ

LA MANDRA

Un esperit lleuger sens dubte va dir un dia: «El trevall dignifica a l'home». Un altre esperit més reflexiu, un senzill jutge que jo coneix, va dir-me: «No; el trevall embruteix a l'home.»

Jo'm penso que'l jutge té rahó. La concepció cristiana del trevall es embrutidora, degradant, humiliant: «Guanyaràs el pa ab la suhor del teu front.» «Vil entre'ls vils, tu, home fet a imatge de Deu, que posseheixes una ànima somniadora, que mentres visquis tractaràs de realisar o de veure realisats petits o grans ideals, petites o grans esperances, tindràs de trevallar com una bestia, estúpida y de mal grat; suharàs, arronsaràs las espatlles y sentiràs vibranta, xiuladora, la veu del amo, la veu de la societat, la veu del dever que't diràn: TREVALLA Y SUHA.» Es a dir: pateix, que viure vol dir anguixa, vol dir neguit, engunia pel demà incert, per les *garrofes* incertes del demà esperat en somnis, d'aquell demà—tristos de nosaltres!—que tenia d'ésser l'avuy de la realització de les petites esperances, dels petits amors, dels petits ideals de la nostra ànima...

Demà, jo aniré a veure'l cel blau desde'l pich més alt de la més alta montanya y desde alli el veuré més alt el cel, més blau, més seré, més gran...

Demà, jo aniré a veure la illa daurada, la més daurada que hi ha mars endins y desde alli el veuré per tot el mar, més majestuós, més gran, més fondo...

Demà, jo me n'aniré al palau encantat ahont viu la princesa d'ulls blaus que m'enamora; y un cop alli, la veuré més blanca, més rossa y més gentil. Y fins l'endemà no li diré'ls meus amors y fins l'altre endemà no li tancaré'ls ulls d'una besada. Fins l'altre no'ls obrirà y esperaré l'altre, el de més enllà, en que sos llabis se badaran, pera clòurelshi y cremalshi ab els meus llabis...

Demà, jo aniré a veure la estatua dels déus immortals que fou esculpida per un home-déu, llegiré el llibre gran de les ciències ignotes, que farà nova llum en ma via y sentiré cantar als poetes y piular als aucells y... plorar als homes... Y ploraré jo meteix. Que aquest demà no vindrà! Perque tinch

de suhar y trevallar si vull arribarhi a demà. Y si trevallant hi arribo, hi arribaré cansat y no podré fruir la bellesa del cel, ni les arts dels homes, ni'ls amors de ma estimada...

Tens de trevallar, avuy per demà, demà per l'altre dia, y l'altre per empre... com les besties, com les miserables besties humils y pacients que's saben doblegar y creure al fuhet del home.

Nosaltres, homes, ens dobleguem y creyem al fuhet del dever, al fuhet de la necessitat, y miserables com elles, com aquelles estúpides y dòcils, trevallèm y suhem, esperant aquell demà placèvol y hermós que s'allunya cada dia més en el buyt de l'espai, en la immensitat del temps; temps pera nosaltres curt, puig el gran silenci, la gran quietut s'apropa. Y contemplèm melancòlicament com s'apropa la gran Serena adormidora, la sublim Idola de la *mandra*, la Mort consoladora dels nostres desitjos no satisfets, dels nostres anhels mancats, de les nostres esperances fallides.

Trevallèm y suhem!

¿Pera què? ¿Pera morir després joves de cor y les mans arrugades, verges d'esperit y els membres lassos? ¿Pera què l'hem de llaurar el solch recte en el camp de la vida, lligats pel coll com els bous d'ulls immòvils?

Visca la mandra, el no fer res que'ns amohini. Cantar y somniar, cada hu la cançó seva, cada hu sos somnis bells, cada hu son trevallar armònich.

Trevallar! Oh, si! Trevallar tota la vida, però trevallar ab fe, pel resultat positiu y fecond de nostres esperances. Però trevallar sols per avuy y trevallar ab joya, reposadament, agradosament, sense cansanci. Trevallar com el nedador quan *fa'l mort* sobre les ones que'l gronxolen, com l'aymant que petoneja les fresques galtes de la dòna aymada, com el poeta somniant sota les branques tremoloses dels arbres ombrívols, com Déu del cel contemplant estàtic els mons que giravolten, com el caçador que pressent la llebra saltadora derrera el gran matoll d'herba verdejanta, com els rossinyols preludiant la nova aubada del nou sol de cada nou dia; com trevallen, en fi, tots els homes y besties que *no trevallen*, els homes y besties que tan sols viuen.

Visca la mandra, que la mandra dignifica y ennobleix! Ella dóna els plahers més dolços y les satisfaccions més pures. Allargassat sota un abet, o caminant pausadament ab les mans creuades a la esquena, vivim la vida suprema de les nostres ilusions, la vida de la nostra ànima y del nostre cor, somnièm ab la verge ideal que'ns somriu y que ve del lluny amorosida, somnièm viatges a paisos encantats ahont hi ha més llum y més colors y més aygües; somnièm ab la veritat pura illuminant el cami dels homes bons que's donen la mà pera ballar la sardana de la vida, y somnièm ab els homes-déus: artistes y sabis cantors de bellesa y descobridors de veritats qu'enlayraren nostra pensa y acaronaren nostre cor.

Visca la mandra! Qu'ella ens allunyi dels petits trevalls de la vida rutinaria. Ja no'ns recordem de l'amich egoista, ni de la estimada infidel que'ns ha donat petons mercenaris, ni del gos que llepantnos ens ha mossegat, ni dels homes dolents que viuen trevallant y trevallant suhen, suhen pera fer o robar pessetes, ni de l'enterro d'ahir, ni del casament de demà, ni de la guerra fratriçida.

Visca la mandra, qu'ella ens aconsella e instrueix. Ella ens descobreix al ministre venal, al magistrat que ven justícia, al sacerdot que trafiqueja ab la Gloria, al soldat que neda en un mar de sang, al mercader que roba, y al artista que'ns enganya.

Visca la mandra, qu'ella tranquilisa nostre esperit, dóna ales al nostre cor y ens tonifica.

¿Qui més actiu, qui més trevallador, qui més infatigable que l'home mandrós que cova en son si son ideal, sos somnis hermosos y veu passar indiferent e irònich cucurulles negres, polsoses y arrossegantse pels viarany tortuosos de la vida febrosa? ¿Qui més actiu, qui més trevallador de la propria obra que l'home abstret que viu pera ell la vida intensa del seu cor y de la seva pensa, sense trevalls que'l distreguin, sense remordiments que li donguin suhors fredes? ¿Qui més actiu que l'home mandrós, que sols pensa en son bé, que sols creu en sa veritat, que sols fruïeix de sa bellesa?

EMILI TINTORER

THERAPIA

(FRAGMENT)

HERAPIA que vol dir curació, salut del cos, es un lloch d'esbarjo il·lustre per son origen, antiguetat y bellesa.

Vistos aquells carrers infectes de Balata y les runes de l'actual palau de Constanti que en siti anomenat avuy Jekfur encara mostren l'àrea hont s'aixecava, recorregut el barri de Blanquernes, que per tot bon català fa l'efecte així com de barri de casa nostra pel beat Raymond Llull que'n prengué'l nom, per lo sovint que'l bon Muntaner el cita com primer allotjament que fou dels almogàvars, calia un contrast, veure coses netes y lluminoses y l'endemà de la visita a Balata, anavem a passar la diada a Therapia.

Els vaporets que hi porten ixen de l'embarcader de Galata, *como turcos y griegos llaman el Cuerno de oro* que diu Moncada en su *Expedición de catalanes y aragoneses a Oriente* y sent la llençadora entre les dues ribes del Bosfor, vos trobèu en cosa d'un parell d'hores a l'hermosa bahia de Buyuk-derè, prop la bahia dels Sultans y quasi tocant la colina hont seu Therapia que ha sigut sempre, sejour de persones amigues del repòs, dels llochs plascents.

Tant hermós es aquell siti que si no menten les histories fins l'han habitat deeses, indici cert de que tots els homes l'han trobat delectable. Tot hi sembla fet expressament pera que fassi goig. Els boscos que'l rodegen quals robustes arbredes li donen sanitat y bellesa destriant els raigs del sol, cedantlo per terra en clapes de violades ombres, en tochs de claror rogenta. A vora mar de Therapia, que per un costat es una riba dretha al peu del més alt costat de la colina y per l'aire un golfet hont hi ha l'embarcader, no s'hi veuen coses prosàiques, ningú hi embarca o desembarca barres de ferro, botes de vi, minerals, bales de cotó, totes les embarcacions que hi vegerem ancorades, eren a més dels estacionaris de guerra, espills de netedat, models de boniquesa, yachts de solaç, vaporets de recreo, propietat dels embaixadors de les nacions amigues del Gran Turch, de

la gent rica que passen a Therapia dies de repòs, de calma y de dolçura. Més que navilis semblen cignes, aus gigantesques que allisen llur plumatge en les tranquiles aygues d'aquell reconet del Bosfor. La major part són pintats de blanch, de gris perla, ab toquets daurats en les polenes de les proes, en els noms y ornaments de les popes.

La decoració que'ls rodeja, roques, platges, arbredes, palaus d'embaixadors, kioske imperial quals jardins venen fins a ser llepats per l'ona, donen idees de *far niente*, desitjos de no moures, de no anar més lluny en busca de major bellesa, de comprar una demora a terra, modesta o rica, *villa* o palau, altra demunt de l'aygua, paylebot o balandra, yacht de vela o barquet de vapor y per abreviar les coses ferse musulmà dihent *m'has prou vist* a les nostres ciutats ab tramvies sorollosos, carros de mudances, pianos de maneta, municipals mal afeytats, habitant cases quals vehinetes del pis de dalt aprenen de cantar, quals criatures del pis d'abaix sempre ploren, aprestatjats com peces de roba, veyent pels balcons que donen al carrer als vulgars vehins del devant, veyent per les *galerias* que donen al darrera les vulgars *galerias* de les altres cases, ab escales fastigoses de pujar, terrat hont hi ha criades que tot rentant canten, y porteria hont els porters tot llegint vostres diaris, se vengen de llur destí crudel tafanejant.

Oh qué desastre s'eri Tur!

com diu la cançó de Gelu, que al meteix temps vos tranquilisa sobre lo que després vindrà:

Lei capelan d'aqueou peís
Ti respuendoun dou paradís.

D'una illa a l'altra, per aleyes y caminals circulaven senyors y senyores de tots els pobles del món. Families dels embaixadors, llurs amichs y compairicis, turistes, negociants de la capital que venen a distreures de llurs afers. Seguiem un gran passeig plantat d'acacies y sicomoros y de per tot ohíem veus femenines que's desitjaven bona salut en anglès, que's deyen adéu en llengua grega, que reyen en francès, de per tot eixien rosats infants que devallaven a la platja, grupos d'hermoses damiseles que flirtaven ab agregats de legació, ab aspirants de marina de les naus *estacionarias* o que senzillament armaven partides de tennis. Elles fresques, ideals, aerees, ells, els mascles, suats, polsosos, encesos de cara jugant a *foot-ball* com bastaixos, com si'ls paguessin per ferho, creyent causar l'admiració dels naturals del país que se'ls miraven desdenyosos y els planyien de no saber fruhir lo ben ésser que l'estada en aquell reconet de món ha encomanat sempre a mortals e immortals.

La deesa que respirà sota aquelles olme-

des de Therapia o sota d'altres arbres mitològics que llavors hi devian creixer, la femella divina que s'emmirallà en les tranquiles aygues de sa bahia fou la terrible Medea, filla de la bruixa Hypsea qui enamorada de Jason li prometé si la prenia per esposa fèr-li heure la tusó d'or qu'ell ab afany cercava.

Un cop entesos, Medea demanà a sa mare un malefici pera endormir al horrible drach que guardava la tusó y quan la tingueren, anaren a la Hellada hont ella gelosa de l'espòs que s'havia donat a festejar la filla del rey de Corinthe s'entregà sens mida a ses perverses inclinacions emmatzinant a son sogre, a ses cunyades, matant dos fillets que tenia del voluble argonauta...

Quin bo faria de viure a Therapia ara sobre tot que la deesa aquella de tan mal geni ja no hi es!

Pèr mala sort anavem depressa y no tinguerem temps de comprarhi cap dels palaus que's hi aixequen y encare menys de fer-nos en bastir un a la nostra fantasia. Teniem tant poch temps pera estar a Therapia que no'ns fou possible adquirir ni solament un dels tres o quatre vaporets que tapats ab fundes com pianos de preu portaven en anglès un lletrero que deya *to be sold*, per vendre!

Però no hi fa res, les ganes hi eran. Serà per un altre vegada... mentres tant ja'ns recrea l'esperit lo recort d'haver sejourat en aquella xamosa reconada del Canal de Constantinopla, ja'ns aconhorta de no serhi possessor de cap palau cimentat a terra o *galle-giante sull onda*, el pensar que molts homes que treuen el fetge per la boca en viles negres y brutes, en mines y alts forns, potser trobarien qu'allò es ensopit; que no hi ha Docks, que no hi ha Llotja, ni xemene-

yes, que per molt que's miri no s'hi veuen altres fumeres que les lleugeres, opalines, fumeroles dels narghiles que'l tranquil pachà aspira y respira, els ulls mitj closos, sota la fresca emparrada o'l ratllat velarium dels kioskes de vora mar.

Posavam al meteix hotel hont uns amichs nostres vivien. Un hotelet vora mar. Fumant el cigarret de després del café, tot contemplant les ones hi deixavem caure les cendres del tabach, un edifici tot blanch per dins y fóra, espayós, net d'aquella netedat de navili de guerra y aquella olor de fusta fregada ab aygua salobre y aquelles emanacions de petxines fresques tan grates als sentits olfatius de tot riberench del Mediterrani y després d'haver dit al *Chef* qu'havia eixit a rebre ordres que voliem dinar a la turca, mentres el preparaven discutiem ab el jove professor de Lloret de Mar sobre si fou alli, a Buyuk deré, a Therapia meteixa o a Kalender sitis que semblen fets expressos per pasarhi llunes de mel que frare Roger elevat a l'alta potència de Magaduch passà l'hi vernada tan ditxosa del primer any de son maridatge ab la filla del emperador Andrò-nich Paleologue... «e lo Magaduch tramés en Constantinopla e feu venir la Magaduchesa e exivernaren ab gran goig e gran alegria... e així passaren tot aquell hivern ab bona vida e solas e ab deport...» diu Muntaner essent impossible de recorre terres d'Orient sense aprende son llibre de memoria sens recordar fets y gestes de nostres progenitors que per aquells llochs tanta gloria hagueren.

En veritat que fins passejant per Therapia l'esperit de raça viu y flameja!

J. PIN Y SOLER

EL NOU PROMETHEU

Fermat de peus a la soperba roca
el modern Prometheu,
la ira injusta dels Déus també provoca
d'uns Déus en qui no creu.

Vol recobrar sa llibertat perduda
pel llarch camí dels sigles que han passat;
el temps que tot ho muda
d'home en esclau a n'ell l'ha trasmutat.

Com altra Adam cercant la ciencia ignota
d'ella se feu esclau;
essent sa ciencia tota
la de trobar sols danyis sota'l cel blau.

No creu ja ab el Destí y ¡ay! l'aclapara
aquest Déu immortal,
aqueix Déu que no para
d'encaminar la vida terrenal.

Fidel esclau d'aqueixa força eterna
ha devingut un ser ben infeliç,

sent rey del món que tot, tot ho governa,
devé de tot quant vfu l'esclau sumís.

Ell s'ho ha buscat, dotat d'intel·ligencia
pera coneixe'l bé y coneixe'l mal,
ha menyspreuat la ciencia
entronisant la força irracional.

Del Edèm que habitava un altre día
com el cantayre aucell,
son imperi n'ha fet la tirania
d'un altr'home com ell.

Y s'ha tornat el món la roca immensa
hont ben fermat gemega Prometheu,
hont ses heroiques queixes al vent llença
com Jesucrist morint clavet en Creu,
tot esperant a l'hora
un día de justicia redemptora.

JOSEPH ALADERN

LA GRAN CIUTAT

La polsosa carretera, inflexible y indiferent com el destí, ratllava en blanc els tinysos ermots y els totjust afeytats rastolls, sense que un arbre ni un màs trenqués la marejadora monotonía de la planuria seca que fins al infinit dels horitzons llunyans se desdibuixava sota un cel gris calitjinós. La grava, en pilots iguals, acordonava per un cantó el camí ral y més enllà de la cuneta els pals sechs del telegraf, ridículament coronats ab brillants xicretes, sostenien els tremolosos filferros que ab vibracions misterioses envien d'una banda del món a l'altre les noves més emocionants. De tart en tart una fita ab negres xifres s'afanya en convencer al vianant desesperat sos avenços en lo camí, desafiant ses forces ab la contemplació de la inacabable via. La Naturalesa era morta. Ni un aucell rellava en aquelles may acabades solituds, ni una ombra protectora oferia hostatge. Els insectes y les cigales buydades ja ses armadures als raigs del sol, morien resignades al compàs dels càntichs funerals de ses derreres companyes emborratxades de llum y d'escalfor, deixant caure a la pols ses esclaves que sorollosament trepitja la parella que s'encerta a passar... Tot resech, empedrehit, tolrat, semblava talment no s'hagués abeurat en anys aquella terra malehida. Era la eternitat aclaparadora de lo sempre igual, la infinitut enguniosa dels espays grisos, el greu torment de lo que no coneix començament ni terme en la immensitat del pla, l'ausencia absoluta de tons, de moviment, de vida...

Com un punt imperceptible marxava carretera enllà l'home. Ha traspasat d'un salt la invisible tanca que separa la joventut de la infantesa, ha sentit bullir dintre son cervell idees redemptores, han lluhit en son front els raigs de la inspiració, ha bategat son cor noblement ventat per desitjos inexplicables de gloria y d'amor y alçantse decidit, redressant son cos ferm y agegantat, ha deixat el poble mort d'homes frets é insensibles y colocat al bell mitj de la carretera ha fet via enllà camí de la llum, camí del món.

Atravessà els deserts de sorra infeconda y els llogarets dormilegues, deixà enrera la rutina y la incultura, la tradició obscura y la

costum salvatge é irreflexiva y ab la constancia del creyent va fer apropar les blavoses montanyes del horitzó que confonentse allà al lluny ab els núvols cada cop se veyen més clares y sense deixar la carretera, regalimant-li la suor galtes avall, mitj pastat ab la pols que ses petjades aixequen, transfigurat, però may retut, començà l'ascensió de la serralada que li mostraria la gran ciutat senyora del mar blau...

Y pujant sempre, vingueren els pins ab ses remors confidencials a revelar-li la certitut de les rondalles que allà en el recó de son poble s'havia conjuminat al sentir el xiular de la marinada que ab la salabor de la mar li portava histories ciutadanes; el trevallar de la terra li demostrava la constancia y la inteligencia de aquella gent de que tants miracles ne contava el marxant de robes; les fonts abundoses que rient alegroyes llepaven ab ses escumes blanquissimes les verdors dels horts li purificaren ab rosaris de brillants el rostre contristat refrescantli tot seguit la gola ardenta y les entranyes; els pardals, ab xarrroteix baladrer, volien tots alhora explicarli lo que ell encara no sabia de ciutat y les orenetes ab xiscles de vida li senyalaven el camí ab ses rebentes voladurías.

Ja era al cim. Fins allavors, com l'home prudent, no va voler reposar de sa llarga pelegrinació sense girar la vista enrera per no entristirse ab la contemplació de lo passat, ovirant tot d'una la gran urbs extesa a sos peus fins besar la mar. Y allí començà son somni. Desde aquell cim altíssim ohia clarament el discursejar retòrich, plé d'elegancies artificioses, ab que predicaven la regeneració social tota mena d'ambiciosos polítics; el dringar de l'or, apilotat pels jueus de la industria y del comerç, butxins del pobre y desamparat; els crits ferestechs de multituts enfollides pels explotadors de carn humana demanant una revolució en que no creuen; les descargues de la força armada per un poder superior, temut però no estimat; el panteix agònich del trevall inconsiderat y mal retribuït; el feble plorar de la miseria y de la fam; el xorch renegar de la impotencia; els sospirs resignats del desengany, tot el confós clamoreix de lo fracassat, de lo retut, de lo mort. Entremitj d'aquells clams infernals, portava la veu cantant ab dolçissi-

mes modulacions la sirena temptadora de la carn... Y passaven y repassaven pels carrers y paseijos de la ciutat les desvergonyides felles metalisades, arrossegant darrera sos coixes y sos luxos, como estela de mort, les mirades esmortuhides del mascles de sang corrompuda, mostrant les arrodonides linies de son cos, totjust mal amagades per les sedes y les glasses, oferint un amanyach carnal y una estona luxuriosa al millor postor. Y a trasantó la muller despreciada y prostituïda pel espós pervertit, xorca per sos propis vicis, extenia la xarxa de sa endemoniada experiencia per fer caure al inexpert jovencell. Y de la honrada llar del menestral en robaven la coloma ignocenta cassada ab sageta d'or pels poderosos. Y per tot arreu traspua el fangueix sanguinolent de la carnassa honejada pel metall repugnant, desprenent tota la terra una farum de materia que amenassava podrirho tot...

A l'hora baixa, quan l'home desvetllantse volgué empendre la devallada, l'aturà de sobte una visió extranya. Dos aligots negres s'alçaren de lo més fosch de la boscuria y extenen ses ales s'engrandiren, s'engrandiren, fins amagar a sos ulls astorats tota la gran ciutat. Totjust entremitj del plomissol endolat hi titilejava el malaltis llumenet d'una llar honrada, del treball patriòtic, d'un amor pur... Eren l'*Ambició* y la *Luxúria* que s'ajocaven en son niu immens per passarhi tranquilament la nit...

CARLES DE FORTUNY

PAGINES FESTIVES

L'HOME DEL MICO

L'escena a quarts de deu del matí en un dels carrers de l'*Ensanche*.

Un pobre coix que per guanyarse la vida porta un mico ensenyat, està fent executar les habilitats a la bestiola en mitj de l'admiració de bon nombre de marrechs y de la curiositat de bastants grandassots.

El coix, al mico: Vamos a veure si saludes a la distinguida concurrència... ¿qu'es això?... (li pega un cop de correija) ¿ab la mà esquerra saludes? ¿no sabs qu'es la dreta la que's posa arràn del front pera saludar militar-

ment? A veure, tornemhi... ¿fas el ronsa? ¡mira que tastaràs oca!... ¡ara! vaja aquest cop ho has fet bé.

Els espectadors se miren els uns als altres com volgent dir: ¡Què ben ensenyat el tёл

Un forner que porta al coll el cove ple de pa y que tot mirant al mico s'ha oblidat dels parroquians qu'esperen els llonguets pera esmorzar:—Per acabar li farà fer una cosa que sembla mentida. L'altre dia ho vareig veure al Portal de l'Angel y'm vaig quedar parat.

Un xicot carboner que també s'ha quedat barrant:—¿Qu'es?

El forner:—Li fa ballar un cacu-ball acompanyantse'l meteix mico ab unes castanyoles.

Una «raspa»:—Això si que m'agradaria veureho.

El forner:—Donchs no s'espanti que ja ho veurà

El coix:—Ara una tamborella ben feta... a la una... a les dues... ja les tres! t'has portat com un home.

Se sent un murmurí d'aprobació entre'l públich.

El coix, ensenyant un bastonet que porta:—El mico ara tindrà l'honor de fer uns quants equilibris sobre aquest bastonet, que crech seràn de l'agrado del respectable públich.

La raspa:—Ay, ay ¿y allò de ballar que no li farà fer?

El forner:—Si, es que ho guarda sempre pel final de tot.

El coix estén el braç, y l'animalet, enfilatshi ràpidament, va a posarse sobre'l bastonet que son amo sosté en posició horizontal.

El coix:—¡De cap per avall! ¡Aguàntat ab una sola mà! ¡Ara ab l'altra! ¡bravo!

Apa, un altre exercici: ara pujaràs al monument de Colón y en sent a dalt ja ho sabs: saludo.

Tot dihent això posa'l bastó verticalment. El mico d'un salt es al cap d'amunt y posantse dret, guardant sempre l'equilibri, saluda desde las alturas al ilustrado público.

Un pagès:—¡Tafoy, això dels micos se veu que's una mena de bestiar ab més enteniment que les pressonas! Al meu poble hi ha home qu'encara que li ensenyessin tota la vida no arribaria a fer may lo que ha fet aquest animaló.

CASAMENTS

El forner:—Espereuse, mestre, espereuse, que aviat veurèu una cosa que no havèu vist may. Tot això que acabèu de presenciar no es res en comparació de lo que farà'l mico per despedida. Figureuvos que balla tot tocant les castanyoles.

El pagès:—¡Reyna Santíssima! ¿això fa? ¡si no es per art de bruixeria no ho entench!

El forner, fent una frase:—¡Fugiu d'aquí, home! Es per l'art de la sabiduria de la meteixia bestia.

El coix:—Ara ballarèu tots dos (llensa la crossa, agafa'l panderò y repicant tant com pot comença a saltar ab la sola cama que li resta, seguit del mico que va imitant tots els seus moviments) ¡Apa, ara va bé! ja veure qui's cansarà primer, jo o tu!

La raspa, al forner:—¡No deya que ballaria tot sol ab unes castanyoles?

El forner:—Deixi fer, dòna, ja vindrà.

El coix, donant el panderò al mico:—Ara'l mico donarà'l tom per si hi ha algú que'm vulgui afavorir ab alguna cosa. Ja ho veuen: sóch un desgraciàt que vareig perdre la cama a la guerra de Cuba y ara m'he de guanyar la vida ab aquesta bestiola.

Gracies joye, que tingui molta salut... moltes gracies, noya... gracies... gracies...

(*Dirigintse al mico*): En vista de que'ls treballs que has executat han sigut de l'agrado d'aquest intel·ligentíssim públich, ara per final faràs un parell de tamborelles de regalo... ¡una! ¡un'altra!

¡Bon dia tinguin, senyors!

La raspa, al forner:—¿Veu com no ho fa allò de ballar?

El forner:—Potser encara... però no, veig que s'emporta'l mico.

El carboner, rient:—El micó qui se'l emporta sou vós, hereu!

ALEXANDRE FONT

—Què'n feya de xafogor aquell any pel dia de sant Jame, era una cosa esparverant; tant que'm semblava que la linia del tròpich havia cambiat d'estada, aborrida de les inflexibles lleys còsmiques, que ho mantenen tot *in statu quo*.

Lassat y plè de spleen vaig sortir de casa, no sens donar avans dos besos, un a ma mare y altre a ma germana; y tot fent voleyar el ròten y ab el boer de palla al clatell, la empengui de cap al Passeig de la Diputació yAVINGUDA del Tibidabo: noms nous pera mi y que encara no havia vist dés mon retorn de l'Arxipèleg de la Malasia, en el mar de Xina.

Abstret anava badoquejant a dreta y esquerra veyentho tot tant tètich y esgarriús, que'm semblà també que l'Art no hagués mudat de pis, esborrant, al anarsen, totes les innombrables bel·leses que s'enclouen en nostra hermosa capital y que són l'enveja de més d'un d'allendè l'Ebre; quan, de sobte, al aixecar el cap instintivament, pera saludar el recort de la torreta ahont visquerem anys enrera (avans que'l dit Passeig devingués l'actual xuclador de tranvies, automòvils, monocicles, bicicletes, cotxes, cavalls ab homes y dònies y demés besties, tot envòlt en pols o bé en fanch) hi vaig veure part de dins de la rexa en una especie d'ombra lleu, una faysó de fada u ondina, com altra Venus luxuriant de bel·lesa.

Enfront d'ella, la més hermosa caucasiana de la Georgia hauria restat eclipsada com les innombrables esteles de la nit a la aparició de l'astre Rey.

El capgirament que s'operà llavors en mon ésser no'l puch dir perque jo meteix no me l'he pogut explicar may; un insòlit parpelleig de mos ulls m'ho feu veure tot com a través d'un incendi, ab tot y que, ab el sol ponent la vesprada anava refrescant l'atmòsfera. La linia del tròpich havia ja tornat a son lloch; y en quant a l'Art, ¡Ah! aquest, de segur que s'havia amagat dins la torreta, devant de la que jo m'havia quedat corprès y mancat de la voluntat.

Perplexe, plè d'il·lusions, vaig decidirme per fi a anarmen de retorn a casa; no vaig

poguer dominar ja la emoció que havia produït en tot mon ésser la sublim aparició que veyia encara per tot arreu: en els aparadors de les botigues, en les portes, en les parets, en la taula, en els plats de casa, y fins en... ma germana y tot! Estava verament obsessionat. Ella se'n adonà desseguida y tot somrihenta'm digué:

—¡Faló, sembla que has tornat molt alé-groy!

—Sí, efectivament, noya.—Y allavors vaig explicar-li la causa de tal cambi. A lo qu'ella exclatà en una càustica riallada, afeginthi eixos mots:

—¿Y no l'has reconeguda? Es la Lena. Veritat es que de quan te'n vas anar ab ara ha canviat molt; com jo meteixa. Eram unes nenes quan tu te'n vas anar...

—Lenal Lena!...

—Sí, home, sí; la germana d'en Guillèm, el que ara ha tornat precisament de l'Austràlia; y, a propòsit, aquí tinch una invitació pera'l diumenge; volen celebrar l'arribada d'ell; ab això, si'ns vols acompanyar, hi anirèm ab la mare.

—¿Y com no? Sols pera abraçar a n'en Guillèm, després de tant temps. Y vaja... fet y dit!—

El tres dies que mancaven de Sant Jaume al diumenge següent, me passaren com un llampèch; al revés de tothom: y, com fruhia jo no més de pensar en la primera y suau estreta de dits d'aquella miniatura de ma!...

Serien vers les sis de la vespre quan arribarem la mare, la germana y jo, a casa d'en Guillèm; aquest, era un antich company d'aula.

Quasi al temps de termenar un y altre els

nostres estudis ens vegerem descompartits: ell a Albany de l'Austràlia occidental ahont hi feu una regular fortuna; jo, pel meteix camí, més aprop; però reglamentat y a sòu fixo, a les Filipines! ayl que tingui d'abandonar, a causa de la invasió dels partidaris de Monroe.

No més les germanes havien continuat conresant les intimes y lleials relacions entre abdues families.

No crech pertinent explicar els detalls de la petita festa; ella fou un acte de senzilla intimitat y no puch fer trahició a la nostra amistat refermada; emperò de mi, si, dech dirvos, que foren tantes les delicadeses, les atencions, els compliments y fineses que volgui prodigar y que no's compaginaven gens ab nostres senzilles y patriarcals costums, que si no es per ma germana, caich de peus y mans en els dominis de lo ridicol. Oh, la obsessió de l'amor!...

Després de feta formal petició, s'arranjaren les coses a mon pler y, el 25 de juliol de l'any següent els feligresos de la parroquia dels Josepets, en lloch de presenciar un sol casament tingueren, ab sorprenent admiració, d'engolirne dos a l'hora: El meu ab la Lena, y el d'en Guillèm ab ma germana...

Ja ho sé lo que dirà tothom: que aquesta historia es vulgar; bé, sí, ¿es que per ventura d'histories així no's fa tota la Historia Universal? Unicament que quan una cosa d'aquestes passa entre les parets y en els jardins dels Palaus Reyals, la historia'n fa especial menció, y ho deixa sense menció especial quan té lloch a Sant Gervasi, y pels encontorns d'aquella burgesa iglesia que'ls nostres avantpassats anomenaren *dels Josepets*.

JAUME PALÒU

RECORDATORI

Allà, en el meteix recó
del jardí d'aquella casa,
hont s'obria en altra temps
la teva xamosa cambra...

En el meteix finestral
hont a milions de vegades
hi he vist brillar els teus ulls
y caure les teves llàgrimes...

Allà hont el sol del amor
illuminà la teva ànima
y breçades per l'oreig
hi havien florit tes galtes,
allà, com un dolç recort

de nostra vida passada,
avuy, hermosa, esplendent
s'hi enfila la flor de malva.

Al veure sos bells colors
de día en día esblaymar-se,
he pensat ab tu, amor meu,
y ha somrigut la meua ànima.

Que la flor del nostre amor,
si algún temps fou passionària,
té avuy reflexes més bells
y més frescor que la malva.

Y com ella, el temps podrà
marcir la flor, mes la planta
sempre viva en nostres cors
cada any treurà nova ufana.

E. JUST Y PASTOR

ERRO IMPORTANT ⁽¹⁾*Al senyor Miquel y Planas*

En el número 286 d'aquest periòdich, se inserta un article titulat «Divagacions» firmat per vostè que, per constituhir un erro que podem anomenar fonamental y perque, ademés, tal volta hagi vingut a perjudicar el bon nom de «Catalunya Federal» entitat nacionalista d'aquesta ciutat a la que tot l'esmentat article se refereix y que està composta de vells federals triats que saben lo qu'es federació, tant triats, que si bé tal volta no necessiten qui per tots ells pensi, quant menys necessiten tenir qui per tots parli, tot segons vostè diu, per què, tal volta, repeteixo, hagi vingut a perjudicar el bon nom de «Catalunya Federal» puig podria ésser molt bé que qui l'hagués llegit, quedés convençut de que lo que en nom de dita entitat se diu y se fa en unes ocasions, se contradeix y se desfà en unes altres, es de tot punt imprescindible de que's procuri la seva rectificació y així jo, un dels tals vells federals (tinch 33 anys y soch dels que'n conto més de la colla) a pesar de la curtesa d'enteniment o de pensament que tenim o'ns suposa, m'atreviré avuy a mirar un través y mitj de dit més enllà de lo acostumat qu'es la punta del nas pera dirli y pera intentar probarli, que si en bon'hora, al volerse ocupar de «Catalunya Federal» y dels individus que la componen s'hagués, com era degut, avans enterat per pessets menudes de lo que realment era y significava, de segur no hauria escrit lo que escrigué y no hauria tirat cap mort a sobre de la tal entitat, callant allò de que'ls seus socis són federals que, tenint vots fets com a limit infranquejable de les seves aspiracions, no gosen anomenarse catalanistes perque te-

men ésser apòstates perque no poden arribar a capir que poden perfectament anomenarsho sens deixar d'ésser republicans.

«Catalunya Federal», senyor Miquel y Planas, no es res de lo que vostè suposa: «Catalunya Federal» es, avans que tot y per sobre de tot, eminentment nacionalista o, si vostè ho prefereix, catalanista en el sentit de nacionalista de Catalunya, si bé no li negaré perque es una veritat, que al meteix temps es eminentment republicana, y es republicana ademés de nacionalista, y conta lo per vostè afirmat, precisament perque, saben que's tracta de dues coses d'ordre ben distint y, fins a cert punt, independents entre si, capeix perfectament la seva compatibilitat. Si, senyor, si; l'esmentada entitat y per ella nosaltres, els socis que la componem, nos permetem creure que no es el sol a resoldre el problema de la constitució de l'Estat, sinó que a Espanya y per tot arreu, se'n presenten d'altres de capital importancia entre els que, junt ab el primer y immediatament després, se'n presenta un altre que ab ell, tot y ésser de naturalesa ben distinta entre si, constitueixen en lo fons la base sobre la que s'ha d'assentar tot l'edifici de l'Estat y que tenen tan gran influència en la vida, que molt bé pot dirse que de la seva acertada o desafortunada resolució, dependeix tota la felicitat o desgracia així del poble en general com dels individus en particular. Me refereixo a la forma política, a la forma de l'autoritat, a la forma del poder necessari a la existencia y conservació de tot Estat, en poques paraules, a la forma de govern.

Donchs bé: nosaltres, millor dit, «Catalunya Federal», que com he exposat, reconeix el dret de primacia pera sa resolució en favor de la manera de constituhirse l'Estat sobre la determinació de la forma d'autoritat que l'ha de regir, no's contenta ab dir la seva opinió sobre lo que s'ha de fer en relació al primer, sinó que vol fer completa la seva obra en lo que pugui referirse a Catalunya y fins a Espanya, y al efecte, embesteix els dos esmentats problemes, y pera la resolució dels dos presenta solucions. Ocupantse del primer, observa que Espanya no es més que un compost heterogeni de diverses nacions que foren en son dia y no en llunyans temps ben independents y que encara conserven

(1) Ja es sabut que solèm portar nostra condescendencia fins a un punt may vist en altres periòdichs. Hem procurat sempre que en nostres meteixes columnes, poguessen esplayarse aquells que quelcòm tenien que dir de lo estampat en nostra revista; però això no vol dir que com totes les coses la benevolença no hagi de tenir un terme. L'autor d'aquest article ens ha demanat la inserció com *de justicia*; podíam refusar aytal demanda, però hem volgut complàurel, car preferim pecar per carta de més, emprò, sens permès fer constar qu'en altres circumstancies, es a dir, en un cas en que no hagués pogut semblar que defugiem l'embestida, tal volta hauríem trobat que no reunia prou condicions pera donarlo a la estampa.—N. de la R.

vius un caràcter, usos, costums, llengua, etcètera, etc., perfectament definits, entre les quines nacions si compta a la nostra Catalunya; observa que solsament Estat que en la nacionalitat se fonamenta, es Estat viable per ésser l'únic ben constituït y llavors reclama pera Catalunya, nostra única y verdadera, per naturalesa, patria, de dret, totes les facultats que com a Estat-Nacional li corresponen, si bé de fet, atenguent al moment històric actual, a la organització dels demés Estats del món dit civilisat y tenint en compte, per altra part, que no en va hem passat dotzenes d'anys units al restant d'Espanya, per transacció y conveniència, passa perque l'Estat-Nacional Català abdiqui, encare millor, cedeixi en us-de fruit y en favor de la unió ab Espanya, d'alguna de les facultats que com a Estat (no com a Nació, entenguemse) li corresponen, es a dir, que atenguent a aquelles circumstàncies, proclama la unió Espanyola, mitjansant la més completa autonomia política y administrativa pera Catalunya. Mes, encare que ab això sol, sens cap mena de dubtes, arribariem a fruir d'un estat de felicitat que en realitat quasi no podem capir, no obstant, com he dit y repetixo, aquella entitat no queda contenta y vol presentar solucions al segon problema de que parlava, pera lograr lo millor dintre lo bô; y es per'xò, que fixantse ab que les poques rahons que en favor de la monarquia s'aduixen, unes per ésser completament de mer aparato, ficticies, com la majestat y rango que dona al Estat y altres per venir ben compensades per les que en contra se presenten per gravíssims inconvenients, són ben poch atendibles, y fixantse ademés en que, un cop rebutjades, per absurdes les teories del dret divi dels monarques per sentar en el buyt que deixen les de la sobirania nacional, es un verdader anacronisme voler mantenir formes que en el dret divi tenen la seva base, com de fet està reconegut, puig les meteixes formes anomenades avuy monarquies, sols són formes de transició y de transacció, empelt de fleca republicana per veure de revifar la vella y corcada soca de la monarquia, y al ferse càrrech de que la tradició, derrer baluart a cobert del que en va procuren els reys defensar sos pretenguts drets, resulta contraproduent en lo que a

Catalunya fa referencia per haver desaparegut ab en Jaume d'Urgell la nissaga de reys de la terra, se diu resoltament: tinch d'ésser republicana y ho diu tant resoltament, que no li importa tot lo de bô o de dolent que en nom o sota la capa de la república s'hagi dit o fet, puig seria com estimar o aborrir les obres dels grans mestres, solsament per les més o menys indecens o hermoses copies o parodies que d'elles s'hagin fet, y sense que li importi el que's digui si's queda o no's queda enrera respecte a altres nacionalistes, puig per enrera que's quedi, sab que quan arribará la benhaurada hora d'agafar el tren, tindrà estació de sortida, mentres que aquells que tant enderrerrida la creuen, a la seva estació o a la del vehi tindran d'acudir puig que, en aquest ordre d'idees, d'estacions sols n'hi ha dues y en cap d'elles, al menys corporativament, se troben.

Queda, al meu modo d'entendre, ab lo dit, perfectament demostrat, lo errat del judici que vostè de «Catalunya Federal» tenia y que exposà en l'article de referencia, puig se veu ben clar que lluny de no tenir sistema planetari a que acoblarse, lluny de passar la seva òrbita entre dos sistemes, al que, ara a l'un ara a l'altre, s'acostava, ja que està de plé dintre'l nacionalisme poguentse afirmar rodonament que may d'ell s'ha apartat, encara que vingui a marcar dins el catalanisme una tendencia determinada, ab color propi, com dirém acceptant la comparació de vostè, color que convençuda partidaria de no presentar a la vista del poble una ficció, com a color lo que sols es un compost de colors, sinó de la realitat, de cada component per separat fentli veure com de la unió de tots resulta la blancor, comença per ensenyarli'l color qu'ella porta, li explica la seva naturalesa y procura arreu ferlo estimar com ella l'estima, no perque'l cregui panacea pera curar tota mena de mals, sinó perque, li sembla qu'es lo més perfecte dins lo actualment conegut y'l més conforme y més convenient a la manera d'ésser dels Catalans.

F. ALBERT PARADÍS

NOVES

Suposèm que nostres lectors estaràn ja prou enterats per lo que'n diu la premsa diària de la escandalosa qüestió de l'Hospital Clinich; no'ns cal, donchs, explicarla detalladament.

Es la eterna injustícia: Catalunya es sempre considerada pels polítics del Centre com la vaca lletera que no ha de tenir altra missió que matalshi la gana, sense qu'ells s'atalehin de qu'ella també ha d'alimentarse y que al matarla d'inanició trevalen per llur pròpia mort. Ara l'Estat vol que contra tota rahó la Diputació barcelonina corri ab els gastos més importants pel manteniment de l'Hospital; y si bé sembla que aquesta no vol aconhortarse ab aqueixa llei de l'embut que li fa rosegar sempre els ossos mentres els altres se menjen la carn qu'ella paga, nosaltres, si hem d'ésser franks, no hi tenim pas gayre confiança en la enteresa y energia dels nostres diputats provincials, com no'n tenim gens tampoch en les virtuts civiques de nostres concellers municipals.

Prescindint ja d'aquells que per llurs compromisos polítics estàn tan lligats ab el Centre que ni respirar poden sense permis dels *amos*; descomptant també aquells paràsits, aquelles sangoneres (*hirudo officinalis*) que no paren de xuclar més que pera bescantar a la Catalunya que'ls nodreix, els altres, els menys dolents ¿no'ns han demostrat que ja havien passat a la història aquells temps en que'ls representants dels pobles y les ciutats pera defensar els drets llurs no escatimaven la vida? ¿Quina por els hi han de fer a la gent del Centre aquestes protestes que com totes les altres qu'en gran nombre's fan cada anyada aniran a empolsarse en els reconcs més foscos dels ministeris? Una protesta sinó va acompanyada de la decisió ferma de reclamar a ultrança lo qu'es de justícia, ve a ésser com una amenaça d'un cobart que no passa de *baladronada*.

El *pide más que un catalán* que s'ha fet tradicional entre'ls que parlen el *dialecto* madrileny es a tota hora repetit pels *grandes* estadistes espanyols ab to de sobirà menyspreu. ¿Quin cas n'han de fer de les reclamacions de Catalunya quan hi ha altres *provincias* més rebeques a les qui cal tapar la boca a tota costa? *Quien no llora no mama*. Aquest es el veritable principi de la ciència política a la espanyola. Els *pobres* castellans, els *pobres* andalusos, etc., ne saben més de plorar, per això són ells els que mamen, y Catalunya tota manyaga va deixantse munyir y decandintse; que no fóra cosa de que li poguessin retraure el *egoísmo de los catalanes* que diu que va fer perdre les colònies.

Que pagui Catalunya més de lo que cal, que sacrifiqui al servey de les armes més fills dels que per llei de reclutament li per-

toca, tot això està molt bé; ara reclamar de l'Estat quelcòm de lo que deu, això ja fóra torbar la tranquil·litat de l'auca... Lo que convé es que'ls catalans seguim tan mansos y Catalunya continuhi essent l'atormentada cendrosa o venta-fochs que s'aconhorta, somniant en el jorn en que'l príncep galán vingui a calçarli la xinella... Mes, ay! La rondalla de *Cendrillon* es un conte blau y els *qüentos* d'aquí per ara són de colors més violats.

Empenyats els nostres homes de Govern en acabar con la *hidra*, que diuen ells, ara les han donades altre volta per fer us de aquells procediments de la mà esquerra, tant del gust de la gent central, la qual està convençuda de que la *hidalguia* que ja es proverbial en ells allunyarà tota malévola suposició que pugui deixar entendre als de fóra que aquí's governa al estil de Kabilia y no tal com a una nació, diguemne civilisada, correspon.

Aquí la campanya ha estat orientada en el sentit de fer purgar a la premsa catalanista delictes que sols existeixen com efecte del mal humor que avuy gasta la raça central, car, nosaltres, que les veyem a venir de més lluny, ens hem donat compte de que deixantlos fer a n'ells, ja arribarem infaliblement allà hont per rahó ens correspongui, sens necessitat de deixarnos portar de les exageracions que sovint comprometen l'èxit de les millors causes.

El nostre confrare *Cu-cut!*, l'aixerit setmanari que ab tant delit, y enginy a l'hora, posa de manifest les excelències dels nostres ideals y lo ridicol dels esforços que contra llur esparidiment fan els enemics de Catalunya, ha degut tastar el rigor ab que els encarregats de vetllar pel culte sacrosant de les passades glories castiguen *ex ovo* tot acte que pugui de lluny o d'aprop semblar pecaminós. Es ab aquest criteri de previsió que s'ordenen les recullides d'edicions senceres dels senmanaris catalanistes quan encara el suposat delictes, dat que ho fos, ni temps tindria d'ésser consumat. Per manera que'l càstich precedeix a la falta, mellor dit, a la intenció de cometre-la, lo qual es, en veritat, una manera ben còmoda d'aplicar les lleys. Y si còm sempre succeheix acaba per tenirse de reconeixer que no hi havia tal delictes, el perjudici ja hi es, y la empresa periodística ha vist arbitrariament deteneda la facultat d'exercir una indústria perfectament legal com ho es la de publicar periòdichs, sens que cap indemnificació li vingui a compensar els perjudicis ocasionats per un *erro* dels que vetllen pel compliment de les lleys.

Mes tot això no es dir res als qui saben prou el perque d'aquets procediments ultralegals. Com qu'el catalanisme comença per predicar el respecte a les lleys, adhuç a

les que creu injustes y aspira a veure modificades, no hi ha altre medi de fer la contra als catalanistes que atribuirshi delictes que *podrian* cometre y castigarlos per endavant ab el sol propòsit de causar perjudicis d'ordre material; els únics, pensen ells que poden doldrens, per quan encara ens tenen per avars, ab tot y qu'els hi paguem el gasto.

Seguint els meteixos procediments maquiavèlics (llegeixis ma-esquerra) de que acabem de parlar, els *hidalgos* posen en pràctica actualment contra els nacionalistes de Basconia els recursos que primerament utilitzaren contra els nacionalistes de Catalunya. Són gent, els *castilas*, molt aixuta d'enginy, y no donant aquest l'abast a produhir coses noves s'han de fer servir els procediments desadreditats en una banda, pera les altres hont encara no'ls coneixen.

Així es com a Bilbao s'estàn fent aplicacions de la *republicarina* pera combatre el nacionalisme. El tractament es senzillíssim: uns quants articles de periòdich tractant als biscaitarres, de clericals y de reaccionaris per aquí, y de separatistes y tal cosa per allà. Ab motiu de tocar-se en el passeig públich composicions musicals de caràcter basch, uns quants republicans de la classe d'inconscients ensinestrats a faysó de canilla de circo y escalfats de *cascos* si convé pera millor assegurar l'èxit, donen crits de *Viva Aquello!* ab el propòsit de mortificar als qui han de considerar impertinent aytal mostra d'espanyolisme en un lloch hont ningú hi diu res en contra.

Seguints en d'això la natural confusió, ab un poch més de zel per part d'aquells republicans al servey de les institucions, y prorrogant la manifestació agredint a n'algún transeunt pacífich que no's mostra prou adicte a la explosió patriòtica que dins d'aquells pobres cervells s'està operant, la cosa dona de si les conseqüències desitjades: empresonament de la víctima y felicitacions de les autoritats als agressors per llur civisme y amor patri; envió de telegrams ben inflats a tots els periòdichs de *provincias*, etc., etc. Y ja tenim la Hidra a punt de rebre totes les imprecacions dels bons fills del'Espanya central, els únics que beuen a galet y els únics pera'ls quals s'obren suscripcions quan hi ha alguna *catàstrofe*; suscripcions en les quals, això sí, resultem germans de cor, y tots ens donem la ma ab efusió veritable: els uns pera deixar y els altres pera rebre el *óbolo de la caridad que tanto enaltece al ser humano*.

Y ara vegin vostès, sinó fos pel concurs que la Espanya centralista reb dels republicans inconscients y sempre aptes pera servir d'instrument a qui sàpiga emplearlos en això que es lo únic pera que positivament serveixen, ¿fóra possible que'l poble continués ignorant lo que el federalisme y el regiona-

lisme, fills abdós del nacionalisme, signifiquen en materia de verdadera llibertat?

Mes nó; encara quedaria un'altra esclavatge del qual el poble espanyol tardarà molt a guarir-se: la ignorancia, que'l posa a mercès d'una premsa venal que li segresta la facultat de pensar y que crea els estats de opinió pera fingir-se portaveu d'una suposada voluntat nacional, la que no es més que la manifestació atribuïda al poble de lo que en realitat convé als que governen pera mantenir l'actual estat de coses: un estat de coses que no pogueren modificar els grans desastres d'ara fa vuyt anys, totalment oblidats avuy per avuy.

—
¿Que volen res de més divertit que la comedia política? Cal confessar que'ls republicans hi tenen la ma trencada en aquest teatre de putxinellis, ahont al poble infelíç l'hi està reservat el paper de titella a qui sempre li toca el rebre.

En Mir y Miró, aquell *enfant terrible* que tot s'ho volia menjar, ha decidit per fi tornar a la casa pairal, a aquella *casa del pueblo* que no volèm batejar ab el nom de Ca'n Garlanda, perque això fóra massa català, es a dir massa *retrogrado*; diguemne casa de *Tócame Roque*, y així tindrà un cayent més *castizo* més en harmonia ab els de la *harmoniosa*. ¿Ho veuen ahont van a parar aquests rios? *En la mar que es el morir*. Y pensar qu'aquests terribles disidents han hagut de morir d'una coça de conill, y això que el senyor Mir era qui menys se devia deixar *posar un lapin*.

Ja es ben trist ja, per aquests flamants republicans aspirants a dictadors haver de tornar als pals y ganxos y rebre les palmatedes d'aquell mestre-tites que titllaven de fer tant mala lletra y de tenir tant bruts els llurs cartipaos. ¡De les *meriendas democráticas* anà a raure en una *merienda de negros*! Ells qu'ab el *rojo* volien enlluernar a n'a la massa estúpida que com el brau embesteix ab coratge irreflexiu allò que li posen devant dels ulls sense reparar que l'engany està al darrera. Mentres el poble sigui ignorant serà explotat y ha de costarnos molt desenganyar a n'els il·lusos que no saben veure el jòch dels agitadors busca-vídes que no serien ningú sinó els deixessin estar sempre *con las manos en la masa*.

—
Ja no sabem que respondre a nostres subscriptors que continuament s'ens queixen de que no reben els números, o els arriben ab gran retràs. Són les gangues de la administració espanyola. Tota la premsa's plany quasi diariament del mal servey, de quan en quan dona conte d'irregularitats comeses. Y tot se reduheix a anar de mal en pitjor. Quant ne passa una de *grossa*, cambi de personal; els *grossos* traslado ab ascens; els petits al carrer, però el públich el qui paga,

a aquest no li toca altre paper que el de cornut y pagar el beure per torna. Els periòdichs catalanistes tenim un'altra aventatje. A nosaltres més qu'als altres s'ens ocasionen perjudicis però en cambi també o ens causen especials molesties, imposantnos trabes que no duptem estàn bassades en una lley ben espanyola, la lley del embut. Tot sia pera major glòria de la Administració y del paternal govern del Estat espanyol.

Publicacions rebudes:

Le grand Congrès de l'Union Internationale des Beaux-Arts et des Lettres, ha inaugurat a Angers sa exposició d'art, baix la presi-

dencia dels senyors Paul Adam, Auguste Rodin y Vincent d'Indy. La exposició comprèn seccions francesa, alemanya, italiana, anglesa, americana, suïssa y espanyola.

L'acte de la inauguració fou solemne, essent molt felicitat el pintor Alexis-Mérodack-Jeauneau, qui dirigeix l'orgue oficial del grupo, *Les tendances nouvelles*.

Sant Magi, cançó popular catalana, formant part del Cançoner popular. Va acompanyada de les corresponents notes. Aquesta cançó, número XLVI de la serie, se ven a la Rambla de Sant Joseph, 11. Preu 10 cèntims.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
, Mitj any.	4'50	,
, Trimestre.	2'25	,
ALTRES REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	,
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
, atrassat, ab folletins.	40	,
, sense folletins.	25	,

El número corrent no's ven sense folletins.